

En höst i de digitala mötenas spår

EFTER SOMMAREN hade vi alla hoppats på att vardagen skulle vara lite mer som vanligt. Och det blev den - ett tag. Nätverksträffarna och vår ledarskapsutbildning hölls fysiskt, men nu har vi fått gå över till digitala igen. En del möten har fått skjutas fram på obestämd tid.

ÄVEN OM DIGITALA möten inte fullt ut kan ersätta fysiska så märks det att vi börjar bli allt bättre på att mötas via våra skärmar. På tal om digitalisering så kommer CKS nyhetsbrev att ges ut enbart digitalt efter årsskiftet, något som vi ser flera fördelar med. Det är inte bara mer miljövänligt, vi kan även nå ut snabbare med aktuell information.

DET SPECIELLA LÄGET till trots så händer det mycket på CKS. Förutom digitala seminarier, och digital samverkansdag så har vi haft verksamhetsdialog med kommundirektörerna och ägardialog med kommunstyrelsernas ordförande. Det har gett värdefull insikt i vad som står högt på agendan i kommunerna just nu och vad som är viktigt framöver.

VÅRA FORSKARE HAR under hösten varit framgångsrika i publiceringar av artiklar och på att dra in forskningsfinansiering till nya projekt, något ni kan läsa mer om i detta nyhetsbrev.

SLUTLIGEN VILL JAG passa på att tacka för i höst och samtidigt önska er alla en lugn och skön julhelg.

SARA GUSTAFSSON
föreståndare CKS

Lokalt näringslivsarbete under pandemin

I debatten om samhällets och kommuners beredskap under den pågående coronapandemin har frågor som rör kommunernas förmåga att stötta det lokala näringslivet har fått stor uppmärksamhet.

Sedan pandemin slog till i början av året har landets kommuner haft stora utmaningar att klara av sina olika verksamheter och att fatta beslut under en samhällskris. Flera stödinsatser och åtgärds paket har tagits fram för att stötta kommunerna. Brita Hermelin och Bo Persson, forskare på CKS, har undersökt kommunernas insatser för näringslivet under ett tidigt skede av covid19-pandemin.

Bo Persson och Brita Hermelin

Vikten av tillitsfull kommunikation

Utifrån intervjuer med respondenter från kommunerna, regionen och Länsstyrelsen i Östergötland beskrivs erfarenheterna av näringslivsarbetet under våren 2020.

Studien diskuterar hur en tillitsfull kommunikation mellan kommuner och företag på lokal nivå är viktigt för att skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt. Detta är något som blir extra viktigt under en kris och även extra utmanande då organisationer är under stress. Studien tittar även på hur kommunerna under krisen har ställts inför komplicerade dialoger med ett lokalt näringsliv under svåra förhållanden.

Under våren 2020 pågick en intensiv kommunikation mellan de östgötska kommunerna som bidrog till ett värdefullt erfarenhetsutbyte. Kommunerna spred också information till det lokala näringslivet om nationella satsningar för att stötta företagen.

Samverkan mellan kommuner och med Region Östergötland beskrivs som positiv av många respondenter. Under våren ordnade Region Östergötland

återkommande möten för kommunens näringslivsansvariga, något som sågs som ett värdefullt stöd.

– Vi har sett att kommunikationen mellan kommuner har haft betydelse för de näringslivsansvariga, man har påverkats och inspirerats av hur andra kommuner har jobbat. Men det har också gett upphov till viss konkurrens och osäkerhet om vilka förväntningar man bör ta hänsyn till, säger Bo Persson.

Organisation och geografi

– Vi har också sett att kommunernas agerande varierar och försökt att identifiera hur bakgrunden till variationerna förklaras. Här kan vi se att det finns kopplingar till organisatoriska förhållanden och förhållanden i den lokala geografin. Organisatoriska förhållanden kan handla om hur näringslivsfunktionen är organiserad (inom förvaltningen eller i bolag) och geografin kan handla om den lokala näringslivsstrukturen, säger Brita Hermelin.

Avslutningsvis ställs frågan: "Vad är lokalt i lokalt näringslivsarbete?" Författarna särskiljer tre dimensioner; det lokala myndighetsarbetet, lokal informationsspridning om statliga satsningar och lokala näringslivsstrategier. Resonemanget lyfter hur dessa olika dimensioner av det "lokala" i kommunernas näringslivsarbete exponeras och aktiveras på olika sätt i tider av dramatisk kris som Coronapandemin har medfört.

MARIE-LOUISE ELEBRING

En längre version av artikeln finns på www.liu.se/cks. Studien publiceras i ett arbetsnotat i december. Författare är Brita Hermelin och Bo Persson. Gissur Erlingsson har bidragit till arbetet genom synpunkter på upplägg och manus, Elin Svensson som arbetade på CKS i våras genomförde intervjuerna.

5 miljoner till projekt om överskultsättning hos unga vuxna

Överskultsättning, löpande svårighet att betala skulder och fasta utgifter, har under 2010-talet blivit ett allvarligt ökande problem bland svenska hushåll. Framför allt unga vuxna har drabbats hårt. Överskultsättning leder inte sällan till fler olika dilemman.

Arbetslöshet bland ungdomar och stigande konsumtionskrav är några av de faktorer som gör unga vuxna extra sårbara. Nu har Erik Eriksson på Centrum för kommunstrategiska studier (CKS) fått 5 miljoner kronor från FORTE till projektet "Skuldtyngd – Unga vuxna och skuldens dimensioner", för att fördjupa sig i problematiken ur flera olika perspektiv. Unga vuxna definieras i det här sammanhanget som mellan 18 och 25 år.

– Det här är ett viktigt område, särskilt eftersom det idag inte finns mycket forskning om ungas överskultsättning och de sociala aspekterna. Problemen som uppstår för unga kan bli långvariga, därför är det viktigt att förstå bakomlig-

gande orsaker för att kunna hantera det så tidigt som möjligt, säger Erik Eriksson, doktor i socialt arbete och biträdande universitetslektor vid CKS.

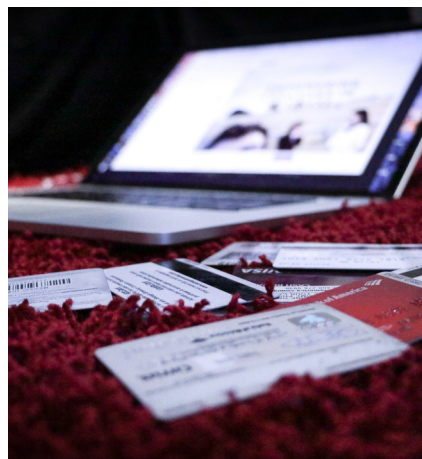
– Problemet är inte nytt, men det har uppmärksammats mer på senare tid, när coronapandemin slagit till och lett till att unga vuxna drabbats ännu hårdare.

Följer drabbade under tre år

Tillsammans med Tobias Davidsson från Göteborgs universitet ska Eriksson undersöka ungas överskultsättning, framför allt dess sociala aspekter. Sociala aspekter handlar här till exempel om hur den ekonomiska skultsättningen påverkar individens självuppfattning och sociala relationer, liksom inträde i vuxenlivet.

Ambitionen är att följa överskultsatta unga under en treårsperiod för att titta på hur processen ser ut när en ung vuxen hamnar i en problematisk skultsättning, och vad som händer över den här tiden. Blir läget bättre, finns det någon ljusning eller blir det sämre med tiden?

– Vår ambition är att bidra med ny kunskap på flera olika plan. Genom våra

empiriska undersökningar belyser vi frågan om unga vuxnas överskultsättning på ett kvalitativt och djupgående sätt. Teoretiskt skiljer sig projektet från en klar majoritet av forskningen på området genom att vi studerar överskultsättning som ett socialt, relationellt och multidimensionellt fenomen, snarare än som ett individuellt ekonomiskt problem, avslutar Erik Eriksson.

MARIE-LOUISE ELEBRING

9,4 miljoner till forskning om samhällspolarisering

En tvärvetenskaplig forskargrupp, med deltagare från Linköpings universitet och Lunds universitet, får 9,4 miljoner kronor från Länsförsäkringar för att studera orsaker till polarisering och dess konsekvenser.

Gissur Ó Erlingsson, biträdande professor på CKS, är projektledare.

– Flera internationella studier visar att spänningen mellan stad och land spelat stor roll i val, i synnerhet för etableringen av partier och rörelser som kritiserar storstädernas ekonomiska, politiska och kulturella elit. Men trots att många i offentlig debatt hävdar motsatsen, vet vi inte om detta gäller också i Sverige, säger Gissur Ó Erlingsson.

– Projektet vill ge en mer rättvisande bild av svensk samhällspolarisering och dess effekter, bland annat genom att utveckla ett mer adekvat mått på vad som är "stad" och vad som är "land". Med det hoppas vi kunna ge ett mer välunderbyggt underlag för såväl samhällsdebatt som politiska beslut, fortsätter Erlingsson.

Projektets övergripande syfte är att studera samhällsrelig polarisering. Fokus ligger på geografiska skillnader mellan stad och land som ska studeras såväl nationellt, som lokalt. Genom att bland annat undersöka hur kommuners nedläggningar av skolor, bibliotek och äldreomsorg inverkar på människors benägenhet att bo kvar på landsbygden, vill

forskarna se hur den sortens beslut påverkar värderingar hos människor som väljer att bo kvar trots att samhällsservice försvinner. Projektet ska studera politiskt deltagande, mellanmännisklig tillit och den trygghet som boende på landsbygden och i städerna upplever.

– Det som är så roligt när man arbetar med svenska registerdata – som vi kommer att nyttja här – är att de spänner över så lång tid och innehåller så mycket detaljer. På så vis kan vi till exempel förstå hur nedläggning av olika typer av samhällsservice i en kommun kan påverka människors flyttmönster till eller från kommunen, och växelspelet mellan dessa processer, säger Maria Brandén, docent vid Institutet för analytisk sociologi, Linköpings universitet.

Projektet löper på fyra år och är ett av två projekt som fick medel från Länsförsäkringars Fond för Forskning och Utveckling.

MARIE-LOUISE ELEBRING

Hög tid att börja leva hållbart

Miljöhumaniora som utmanar våra invanda föreställningar om människan och miljöproblemen. Matens betydelse för klimat- och miljölösningar. Stadsutveckling som kan bidra till en hållbar livsstil. Det var ämnen som diskuterades vid en samverkansdag mellan universitetet och Linköpings kommun.

– Idag är miljöfrågorna en del av oss och vi människor är en del av miljön. Naturen är i oss och vi i den. Det menar Cecilia Åsberg, professor i genus, natur och kultur på LiU, och en av föreläsarna på samverkansdagen.

I sin forskning fokuserar hon på miljöhumaniora som bland annat handlar om att människa och miljö – som klimatförändringar, artutrotning, föroreningar och exploatering – bäst förstås i

relation till varandra, snarare än var för sig. Hon talade om en ny humaniora där människan är en del av en icke-mänsklig värld som inkluderar alltifrån alger, växter och andra däggdjur, till ekosystem och hav.

Louise Ridderström, projektledare och verksamhetsledare för Östgötamat, berättade att svensken under ett helt liv får i sig 70 ton mat.

– Om alla åt som vi skulle vi behöva fyra jordklot. Samtidigt ligger självförsörjningsgraden av mat i Sverige bara på 55 procent. Varannan tugga är alltså importerad. Om det blev stopp i transporterna utifrån skulle våra butiker vara tomma på tre dagar.

Robert Bäckström, projektledare för Stångåstadsens nyproduktion i Ebbepark, lyfte Ebbeparks värdeord Share, Dare och Care som ledstjärnor för en hållbar stadsutveckling.

– Vi vill bygga så att det blir lätt att göra rätt, sa Robert Bäckström och nämnde som exempel generösa utrymmen för cyklar, laddplatser och bra avfallshantering.

EVA BERGSTEDT

En längre version av artikeln finns på www.liu.se/cks

CKS SEMINARIESERIE VÅREN 2021

Civilsamhället i det lokala - deltagare, utförare och samverkan

OMKRING HÄLFTEN AV befolkningen i Sverige är på något sätt ideellt aktiva inom någon typ av organisation. Ofta sker det ideella engagemanget i ett lokalt sammanhang.

I KOMPLEXA FRÅGOR, som handlar om till exempel integration av nyanlända invånare eller att erbjuda människor ett socialt sammanhang, är förväntningarna på att civilsamhället eller föreningslivet ska kunna bidra ofta stora. Vid större kriser som nu under coronapandemin, skogsbränder eller naturkatastrofer finns det ofta ett behov av frivilligas insatser som komplement till det offentliga.

VÅRENS SEMINARIESERIE handlar om vilken betydelse civilsamhället och frivilliga har. I tre spännande seminarier lyfts aktuell forskning styrning, organisering och koordinering när olika typer av aktörer samverkar lokalt.

Affärsjurist vann CKS uppsatstävling

Årets kommunuppsats utreder regleringar beträffande vinstsyfte i kommunala bolag. I uppsatsen diskuteras även tänkbara alternativ till kommunala bolag.

Uppsatsen "Ny lagstiftning för kommunala bolag med vinstsyfte?" är skriven av Johanna Wistrand på masterprogrammet i Affärsjuridik. I uppsatsen diskuteras regleringar med avseende på vinstsyfte för kommunala bolag, en bolagsform som regleras av aktiebolagslagen och kommunallagen.

Uppsatsen gör det tydligt att det finns konflikter mellan de två lagarna, då den ena säger att kommunala bolag ska drivas i vinstsyfte och den andra hävdar kommunalrättsliga principer som innebär att ett bolag inte ska bedrivas med det primära syftet att ge vinst. Genom analys av lagtexter och intervjuer av verkamma kommunjuris-

Johanna Wistrand

ter har författaren undersökt hur konflikterna och relationerna mellan principerna för dessa lagar uppfattas.

Uppsatsens syfte, att utreda regleringarna beträffande vinstsyfte för kommunala aktiebolag, är en fråga som CKS styrelse anser är mycket angelägen. Med den motiveringen har styrelsen utsett "Ny lagstiftning för kommunala bolag med vinstsyfte?" till årets kommunuppsats 2020.

MARIE-LOUISE ELEBRING

Johanna Wistrand belönas med 20 000 kronor och uppsatsen kommer att publiceras i CKS rapportserie.

PROGRAM VT 2021

(Titlarna är preliminära)

25 mars

Föreläsare ej bekräftad

22 april

"Ideella organisationer i lokala välfärdssamhällen"

Föreläsare: Marie Nordfeldt, professor i socialt arbete, Karlstads universitet

20 maj

"Att leda frivilliga i kriser"

Föreläsare: Roine Johansson, professor i sociologi, Mittuniversitetet

Vår förhoppning är att kunna hålla seminarierna fysiskt på plats i Mjölby, Boxholm och Ydre. Om det inte fungerar kommer de att hållas digitalt via Zoom.

Nyhetsbrevet blir digitalt

Du håller nu i din hand den sista pappersutgåvan av CKS nyhetsbrev. Efter årsskiftet går vi över till att enbart skicka nyheter från CKS digitalt.

Det innebär bland annat att du som läsare kan få ta del av aktuella nyheter, information och forskning från CKS lite oftare och lite snabbare. Du kommer också, precis som nu, att serveras ett smörgåsbord av allt som händer på CKS där du själv kan välja vad du vill fördjupa dig i och veta mer om.

• Du som redan får nyhetsbrevet via e-post behöver inte göra något aktivt, du får det även i fortsättningen på samma sätt.

• Du som enbart prenumererar på pappersutgåvan och vill fortsätta få nyheter från CKS behöver anmäla dig till e-postlistan för prenumeranter. Det kan du göra på två sätt:

- Gå in på www.liu.se/cks och anmäl dig som prenumerant eller
- Skicka ett mail till eksinfo@liu.se och skriv att du vill prenumerera på nyhetsbrevet.

Landsbygdsutveckling i Duved

BRITA HERMELIN, forskare på CKS, och Malin Granath, forskare på Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, IEI, deltar i Vinnovaprojektet Duvedmodellen. Projektet ska bidra till att utveckla Duved, en liten by i Åre kommun med 700 invånare, till en självförsörjande landsortsby som visar vägen för hur lokalsamhällen kan fungera som förebilder för hållbara livsmiljöer. Syftet är också att engagera lokalsamhället till delaktighet och inflytande i den kommunala samhällsbyggnadsprocessen.

Duvedmodellen är ett forsknings- och innovationsprojekt med fokus på hållbar landsbygds- och samhällsbyggnadsstyrning, finansierat av Vinnovas program "Utmaningsdriven Innovation – Agenda 2030". Det tvååriga projektet startade i september 2020 och koordineras av Kungliga Tekniska Högskolan, KTH.

Publicerat

• Erlingsson, Gissur Ó. & Wittberg, Emanuel (2020). Does Becoming a Politician Increase Internal Political Efficacy and Satisfaction with Democracy? Evidence from a Longitudinal Panel of Councillors in Sweden, *Representation*, early view online, DOI: 10.1080/00344893.2020.1835698

• Jonsson, Robert (2020) "Organiserade arenor och möten för FoU", *Kommunal ekonomi*, nr 5, 2020.

• Persson, Bo & Hermelin, Brita (2020) Decentralised cooperation between industries and local governments in a statist skill-formation system: an analysis of industrial schools in Sweden, *Journal of Vocational Education & Training* DOI: 10.1080/13636820.2020.1829007

• Öhrvall, Richard & Vestin, Erik (2020). Att förutsäga amerikanska presidentval. *Statsvetenskaplig tidskrift*. 122(5): 127-139.

• Wallman Lundåsen, Susanne (2020). "Ideellt arbete och politiskt deltagande". I von Essen & Svedberg (red.), *Medborgerligt engagemang i Sverige*, Stockholm: Ersta Sköndal Bräcke högskola Arbetsrapport-serie nr 98.

CKS Nyhetsbrev utkommer fyra gånger per år och ges ut av Centrum för kommunstrategiska studier (CKS).

Längre artiklar finns på www.liu.se/cks

Redaktör: Marie-Louise Elebring
E-post: marie-louise.elebring@liu.se

CKS är ett centrum för forskning, utveckling och samverkan vid Linköpings universitet.

Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet, 601 74 Norrköping

Twitter: @CKS_LiU

Facebook: gruppen Centrum för kommunstrategiska studier